

الفبای بورس

سعید مستشار

فهرست اجمالی

- سخن ناشر..... ۱
- مقدمه مؤلف..... ۳
- بخش اول: تاریخچه و نقش بورس در نظام اقتصادی..... ۵**
- گفتار ۱: تاریخچه بورس در جهان..... ۷
- گفتار ۲: تاریخچه بورس در ایران..... ۱۱
- گفتار ۳: معرفی مفهوم بورس به عنوان یک بازار..... ۱۵
- گفتار ۴: نقش بورس در نظام اقتصادی کشور..... ۱۹
- گفتار ۵: مزایای بورس برای سرمایه گذاران..... ۲۵
- گفتار ۶: مزایای بورس برای سرمایه پذیران..... ۳۳
- بخش دوم: تبیین ریسک و بازده، به عنوان مفاهیم کلیدی در سرمایه گذاری..... ۳۷**
- گفتار ۷: آشنایی با مفهوم ریسک و بازده و نقش آن در سرمایه گذاری..... ۳۹
- گفتار ۸: تبیین رابطه ریسک و بازده و اهمیت سنجش ریسک پذیری، قبل از ورود به بورس..... ۴۳
- گفتار ۹: چه افرادی ریسک پذیر و چه افرادی ریسک گریزند؟..... ۴۷
- گفتار ۱۰: انواع ریسک..... ۵۱
- گفتار ۱۱: آشنایی با اهمیت و نقش اطلاعات در سرمایه گذاری..... ۵۷
- گفتار ۱۲: آیا بورس فقط برای سرمایه گذاران حرفه ای و ریسک پذیر مناسب است؟..... ۶۳

- بخش سوم: چگونه در بورس سرمایه‌گذاری کنیم؟** ۶۹
- گفتار ۱۳: نخستین گام، دریافت کد سهام‌داری ۷۱
- گفتار ۱۴: مراجعه حضوری به کارگزار و تکمیل فرم درخواست خرید و فروش ۷۵
- گفتار ۱۵: خرید و فروش اوراق بهادار، به صورت تلفنی ۸۵
- گفتار ۱۶: خرید و فروش اوراق بهادار، به صورت اینترنتی و معاملات برخط ۸۹
- گفتار ۱۷: کارمزد معاملات در بورس ۹۹
- گفتار ۱۸: سازوکار معاملات در بورس ۱۰۳
- بخش چهارم: آشنایی با انواع اوراق بهادار قابل داد و ستد در بورس** ۱۰۷
- گفتار ۱۹: معرفی اوراق مشارکت ۱۰۹
- گفتار ۲۰: معرفی اوراق اجاره ۱۱۷
- گفتار ۲۱: انواع اوراق اجاره ۱۲۷
- گفتار ۲۲: معرفی سهام ۱۳۳
- گفتار ۲۳: عوامل سه‌گانه اثرگذار بر قیمت سهام ۱۴۱
- گفتار ۲۴: انواع قیمت (ارزش) سهام در بورس ۱۵۱
- گفتار ۲۵: اصول کلی خرید و فروش سهام در بورس ۱۵۵
- گفتار ۲۶: معرفی گواهی حق تقدم خرید سهام ۱۶۳
- گفتار ۲۷: معرفی قراردادهای آتی ۱۶۷
- بخش پنجم: برخی اصطلاحات و مفاهیم رایج در بورس** ۱۷۱
- گفتار ۲۸: برخی مفاهیم و اصطلاحات رایج در بازار سهام ۱۷۳
- گفتار ۲۹: معرفی شاخص‌های بورس ۱۸۵
- بخش ششم: آشنایی با نهادهای مالی فعال در بازار سرمایه** ۲۰۱
- گفتار ۳۰: معرفی صندوق‌های سرمایه‌گذاری ۲۰۳
- گفتار ۳۱: انواع صندوق‌های سرمایه‌گذاری ۲۰۹
- گفتار ۳۲: معیارهای انتخاب یک صندوق سرمایه‌گذاری مناسب ۲۱۳
- گفتار ۳۳: فرآیند سرمایه‌گذاری در صندوق‌های سرمایه‌گذاری ۲۱۹
- گفتار ۳۴: معرفی سبدگردانی ۲۲۵
- گفتار ۳۵: معرفی مشاور سرمایه‌گذاری ۲۳۱

- گفتار ۳۶: معرفی شرکت پردازش اطلاعات مالی ۲۳۵
- بخش هفتم: شیوه‌های تجزیه و تحلیل قیمت سهام در بورس** ۲۳۹
- گفتار ۳۷: تحلیل بنیادی ۲۴۱
- گفتار ۳۸: تحلیل فنی ۲۴۵
- بخش هشتم: آشنایی با حقوق سهام‌داران** ۲۴۹
- گفتار ۳۹: حقوق سهام‌داران ۲۵۱
- بخش نهم: معرفی پایگاه‌های اینترنتی بازار سرمایه** ۲۶۱
- گفتار ۴۰: آشنایی با پایگاه‌های اینترنتی بازار سرمایه ۲۶۳
- منابع و مأخذ** ۲۷۳

گفتار ۱: تاریخچه بورس در جهان

برای توضیح درخصوص تاریخچه پیدایش بورس در جهان، بهتر است ابتدا به تاریخچه پیدایش واژه بورس اشاره کنیم. به اعتقاد اغلب کارشناسان، تاریخچه پیدایش واژه بورس به قرن پانزدهم میلادی باز می‌گردد. در آن زمان، بازرگانان و کسبه شهر «بورژ» (Bruges) در بلژیک، در میدانی به نام «تربورس» (TerBeurze) در مقابل خانه اشراف‌زاده‌ای به نام «واندر بورس» جمع می‌شدند و خرید و فروش می‌کردند. به همین علت، از آن تاریخ به بعد مکان‌هایی که مردم در آنجا خرید و فروش می‌کردند، به بورس معروف شدند.

البته در آن زمان، این مکان‌ها نظم و انضباط خاصی نداشتند و همه افراد می‌توانستند بدون کمترین محدودیتی در آنجا فعالیت کنند، اما به مرور زمان نظم و انضباط خاصی در این مکان‌ها حاکم شد؛ به نحوی که پس از مدتی، فقط بازرگانان، صرافان و دلالان اجازه پیدا کردند تا در این مکان‌ها به خرید و فروش بپردازند. در گذر زمان، تالارهای مسقف بورس شکل گرفت و بازرگانان که تا پیش از آن، در هوای آزاد خرید و فروش می‌کردند، برای خرید و فروش به این تالارها می‌رفتند. در بسیاری از منابع علمی و تاریخی،

«آمستردام» هلند تشکیل شد و کمپانی هند شرقی، اولین شرکتی بود که سهام خود را در آن عرضه کرد. فعالیت‌های مرتبط با بورس در شهر لندن نیز از اوایل قرن هجدهم میلادی و در قهوه‌خانه‌ها شروع شد. این فعالیت‌ها در سال ۱۷۷۳ میلادی و با خرید ساختمان مستقل توسط معامله‌گران وارد فصل جدیدی شد. در نهایت در سوم مارس سال ۱۸۰۱ میلادی، بورس لندن فعالیت رسمی خود را آغاز کرد.

اما تاریخچه تأسیس بورس نیویورک به‌عنوان سومین بورس بزرگ در گستره تاریخ، با سایر بورس‌ها متفاوت است. در ۱۷ می ۱۷۹۲، ۲۴ کارگزار بازار سهام در خیابان وال استریت نیویورک و زیر درخت چناری دور هم جمع شدند و توافق‌نامه‌ای را امضا کردند که به توافق‌نامه «درخت چنار» مشهور شد. آنها در ۸ مارس ۱۸۱۷ با تنظیم اساس‌نامه‌ای، شروع به کار بورس نیویورک را رسمیت بخشیدند. با شروع فعالیت بورس‌های بزرگ جهان، به تدریج سایر کشورها نیز دارای بورس شدند تا آنجا که امروز کمتر کشوری را می‌توان یافت که بورس نداشته باشد.

زمان آغاز به کار تالارهای مسقف بورس را به‌عنوان تاریخ رسمی تأسیس بورس در دنیا معرفی می‌کنند، اگرچه همان‌طور که گفتیم، پیشینه آن به قبل از آن تاریخ و به قرن پانزدهم میلادی برمی‌گردد.

اما سؤال بعدی این است که بازرگانان در این تالارهای بورس چه چیزی را دادوستد می‌کردند؟ برای توضیح در این باره، ابتدا باید مفهوم دیگری را توضیح دهیم؛ مفهومی به نام **شرکت سهامی**.

در زمان‌های گذشته، بازرگانان همواره به‌دنبال آن بودند تا احتمال ضرر و زیان تجارت خود را کاهش دهند. شراکت، بهترین راهی بود که می‌توانست ریسک کسب و کار آنها را کاهش دهد؛ چون با شریک‌شدن چندین فرد در یک کسب و کار، سود و زیان‌های احتمالی آن کسب و کار بین شرکا تقسیم می‌شد. این تجربه، به تدریج به تشکیل شرکت‌های سهامی منجر شد. در این شرکت‌ها، هر یک از شرکا به نسبت سهمی که در شرکت داشت، در منافع و یا ضررهای احتمالی شرکت سهیم می‌شد.

اولین شرکت سهامی با نام «ماسکوی» (Muscovy) در سال ۱۵۵۳ میلادی، با مشارکت عده‌ای از تجار در روسیه ایجاد شد. گسترش مبادلات تجاری در جهان، نیاز به سرمایه‌های بیشتر و شرکای بیشتری را آشکار کرد. پیدا کردن شرکای متعدد برای سرمایه‌گذاری در یک کسب و کار، به مراکز نیاز داشت که بتواند در واقع بین دارندگان سرمایه و متقاضیان سرمایه، ارتباط برقرار کند. این مراکز، به نام «بورس» معروف شدند. شرکت‌ها با فروش سهام خود در بورس، در واقع سرمایه‌گذاران و شرکای بیشتری را برای مشارکت در کسب و کار خود، پیدا می‌کردند. بنابراین، آنچه که در تالارهای مسقف بورس خرید و فروش می‌شد، در واقع سهام شرکت‌ها بود. اولین بورس اوراق بهادار جهان در اوایل قرن هفدهم میلادی در شهر